

Nr 133

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1963/64 till Nordiska museet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1, (bilaga 10, punkten 49) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Bidrag till Nordiska museet för budgetåret 1963/64 beräkna ett anslag av 656 000 kr.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 113, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 15 mars 1963, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag till stiftelsen Nordiska museet m. m., dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående riktlinjer för bildandet av stiftelsen Skansen, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna riktlinjerna fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt, som fordras för genomförande av vad departementschefen föreslagit, dels ock till Bidrag till Nordiska museet m. m. för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 345 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Edström m. fl.* (I: 648) och den andra inom andra kammaren av herr *Brandt m. fl.* (II: 800), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta a) att icke bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna det till propositionen 113 fogade förslaget till avtal angående riktlinjer för bildandet av en stiftelse, kallad stiftelsen Skansen, b) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en ytterligare utredning angående verksamheten vid det kulturhistoriska friluftsmuseet Skansen som del av Nordiska museet eller såsom självständig kulturinstitution, c) att i övrigt bifalla Kungl. Maj:ts proposition nr 113;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson* (I: 717) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson i Kårby* (II: 873), i vilka hemställts att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 113 måtte a) avslå Kungl. Maj:ts proposition såvitt gäller statens engagemang i stiftelsen Skansen och i anledning därav äskat anslag, b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i samråd med berörda

parter rörande de framtida formerna för stiftelsen Nordiska museets nuvarande verksamhet, varvid särskilt må eftersträvas att bibehålla Nordiska museet och de kulturhistoriska anläggningarna på Skansen under ett huvudmannaskap, samt c) till Bidrag till Nordiska museet m. m. för budgetåret 1963/64 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 6 345 000 kr.

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 648 och I: 717.

I propositionen nr 113 föreslås, att från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet såsom en särskild stiftelse avskiljes Skansen med därtill hörande egen- dom. Enligt ett mellan staten, Stockholms stad och stiftelsen Nordiska museet träffat avtal, som föreslås skola godkännas, skall till den nya stiftelsen tillskjutas 1 000 000 kr. av staten och 2 000 000 kr. av staden. Stiftelsen Skansen skall bygga vidare på och utveckla det nuvarande Skansen genom fortsatta insatser för att levandegöra svensk kultur och natur samt genom att kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen. Stiftelsen skall verka i nära kulturellt och vetenskapligt samarbete med stiftelsen Nordiska museet.

Samtidigt föreslås, att staten skall överta det ekonomiska ansvaret för verksamheten vid Nordiska museet, som tills vidare skall bedrivas i stiftelseform. Förslaget innebär en höjning av statsbidraget till verksamheten för nästa budgetår från 656 000 kr. till 3 045 000 kr. Därjämte förordas en medelsanvisning av 3 300 000 kr. som engångsbidrag för att täcka bl. a. driftunderskott för tiden t. o. m. den 30 juni 1963.

För budgetåret 1963/64 äskas alltså sammanlagt 7 345 000 kr., varav 4 300 000 kr. utgör engångsanvisningar.

Beträffande Nordiska museets tillkomst, verksamhet och finansiering får utskottet hänvisa till propositionen s. 3—8.

Här torde i förevarande avseenden böra erinras om följande.

Den 29 april 1938 fastställde Kungl. Maj:t stadgar för stiftelsen Nordiska museet. Enligt stadgarna »skall museet jämte därtill hörande inrättningar vara ett hem för minnen ur det svenska folkets liv med särskild uppgift att genom vetenskaplig forskning och folklig undervisning vidga kännedom om den svenska odlingens historia. Dess mål skall vara att härigenom hos Sveriges folk stärka kärleken till fosterlandet och hembygden. Genom sina samlingar och sina undersökningar skall museet tillika verka för en fördjupad insikt om det kulturella sambandet mellan vårt och övriga nordiska folk.»

Till stiftelsen Nordiska museet hör dels följande byggnader på mark, som upplåtits av Djurgårdsförvaltningen, nämligen museibygnaden på Lejonslätten, Skansen, Cirkus, Novilla och Lusthusporten, dels ock fastigheterna Julita, Svin-

dersvik, Tyresö, Matsgården, Härkeberga, Ekebyborna, Sjöberg och Nygränd 2 i Stockholm.

Museal verksamhet bedrivs i museibyggnaden på Lejonslätten, på Skansen, i Lusthusporten (institutet för folklivsforskning) samt på Julita, Svindersvik, Tyresö, Matsgården och Härkeberga. Denna verksamhet är inriktad på insamling och vård av föremål och miljöer av kulturhistoriskt intresse. Vid museet bedrivs även omfattande vetenskapliga undersökningar för att åt eftervärlden bevara ännu existerande källor till och kunskap om svenskt samhälls- och kulturliv. Genom utställningar samt i tal och skrift förmedlar museets tjänstemän kunskap om museets samlingar och den sociala verklighet, varav samlingarna är kvarlevor.

Skansens verksamhet sträcker sig även över andra områden än de rent museala. Till sin karaktär kan Skansen närmast betecknas som en kombination av friluftsmuseum och naturpark.

De årliga besöksiffrorna för museet och Skansen framgår av nedanstående sammanställning.

År	Museet	Skansen
1958	103 643	1 826 222
1959	102 733	1 968 619
1960	107 648	1 967 222
1961	120 626	1 974 716
1962	110 750	1 725 284

Styrelsen för stiftelsen Nordiska museet, Nordiska museets nämnd, består av sju ledamöter, av vilka en utses av Kungl. Maj:t. Chef för museet och dess inrättningar är en styresman, tillika ledamot av nämnden.

Verksamheten har följande *organisation*. Under styresmannen sorterar — direkt eller indirekt — femton avdelningar för den kulturhistoriska och en för den naturhistoriska verksamheten. Härtill kommer forsknings- och undervisningsverksamhet vid institutet för folklivsforskning under ledning av en inför styresmannen ansvarig professor. Program- och serviceverksamhet på Skansen ombesörjes genom sju enheter underställda en ekonomidirektör. Vidare bedrivs restaurangrörelse på Skansen under ledning av en restaurangkommitté.

De av stiftelsen Nordiska museet disponerade anläggningarna utgör ur ekonomisk och administrativ synpunkt en enhet. Den ekonomiska förvaltningen är gemensam och handhaves av den inför nämnden och styresmannen ansvarige ekonomidirektören.

Statens understöd till verksamheten utgår från anslaget till Bidrag till Nordiska museet, som för budgetåret 1962/63 är uppfört med 656 000 kr. och disponeras på följande sätt.

1. Bidrag till avlöningar åt museets tjänstemän	518 700
2. Bidrag till undersökningar rörande äldre svensk folkkultur och folktradition	89 100
3. Bidrag till undervisnings- och forskningsverksamhet vid museets institut för folklivsforskning	48 200
	Summa kr. 656 000

Nordiska museets fondkapital beräknas per den 31 december 1962 utgöra 3 637 000 kr. För budgetåret 1963/64 beräknas den för museiverksamheten disponibla avkastningen uppgå till 139 300 kr.

Inkomsterna av stiftelsens verksamhet (utom Skansen) beräknas under budgetåret 1963/64 uppgå till 612 500 kr. och de sammanlagda inkomsterna till (139 300 + 612 500 =) 751 800 kr.

Kostnadsutvecklingen för stiftelsen har i mycket hög grad påverkats av ökade utgifter för löner, pensioner och pensionsavgifter. Enligt uppgift från stiftelsen har 1962 års löneöverenskommelse medfört en kostnadshöjning för sagda år av 334 000 kr., däri inberäknat höjda pensionsavgifter. För år 1963 kommer dessa kostnader att stiga med ytterligare 195 000 kr. Den allmänna prishöjningen har likaledes medfört höjda kostnader.

För att möta de ökade kostnaderna fann sig nämnden nödsakad att från våren 1962 vidtaga en höjning av inträdesavgifterna till Skansen. Denna höjning av avgifterna har emellertid ej medfört den beräknade inkomstökningen. Ökningen av Skansens intäkter har varit alltför liten i förhållande till institutionens avsevärt ökade kostnader.

Utvecklingen har lett till att ett betydande *underskott* har uppstått i driften, vilket inte kunnat täckas genom statsbidragen till verksamheten. Enligt en år 1962 företagen undersökning förelåg redan under sommaren 1962 ett betydande underskott. För tiden därefter och fram till och med mitten av 1963 beräknas underskottet väsentligt öka, så att detsamma vid sistnämnda tidpunkt troligen kommer att uppgå till 2 000 000 kr.

Stiftelsen har för verksamheten vid museet och Skansen upptagit *lån*, på vilka räknat per den 1 oktober 1962 kvarstod ett sammanlagt skuldbelopp på 5 324 390 kr. Av dessa lån hänför sig 3 415 520 kr. till verksamheten på Skansen och Novilla. År 1963 har stiftelsen att erlægga 239 861 kr. i räntor och 272 730 kr. i amorteringar, varav i runt tal 400 000 kr. belöper på Skansen och Novilla.

Vidare har stiftelsen hos Skandinaviska banken upptagit en checkräkningskredit, vilken per den 1 april 1963 får utnyttjas till 1,5 miljoner kr.

Den 12 juli 1962 uppdrog Kungl. Maj:t åt *statskontoret* att i samråd med Nordiska museets nämnd och övriga berörda intressenter verkställa översyn av Nordiska museets ekonomiska ställning och verksamhetsformer samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill sagda översyn kunde giva anledning.

Statskontoret har med skrivelse den 8 mars 1963 överlämnat en promemoria angående Nordiska museets och Skansens framtida verksamhetsformer och finansiering.

Statskontorets synpunkter och förslag redovisas å s. 9—14 i propositionen nr 113, till vilken utskottet får hänvisa.

Statskontoret föreslår att Skansen — med Cirkus och Novilla — avskiljes från stiftelsen Nordiska museet till en egen ekonomisk-juridisk enhet.

Vidkommande Nordiska museet framhåller statskontoret att den egentliga museiverksamheten är av rikskaraktär och av sådant intresse för samhället, att dess bestånd måste tryggas. Med anledning härav förordas att staten påtager sig ett kontinuerligt ekonomiskt ansvar för denna verksamhet fr. o. m. den 1 juli 1963.

Statskontoret förordar att stiftelseformen tills vidare bibehålles.

Ett bibehållande av stiftelseformen bör förenas med villkor att styrelsen, Nordiska museets nämnd, i sin helhet fr. o. m. den 1 juli 1963 utses av Kungl. Maj:t samt att verksamheten i ekonomiskt och administrativt hänseende underkastas starkare statlig kontroll.

Sammanlagda kostnaderna för avlöningar samt pensions- och försäkringsavgifter till stiftelsen Nordiska museet för budgetåret 1963/64 beräknar statskontoret till i runt tal 2 749 000 kr.

Omkostnaderna för stiftelsen, bl. a. kostnader för bränsle, fastighetsunderhåll och publikationstryck, uppskattar statskontoret för nästa budgetår till omkring 1 048 000 kr. I detta belopp ingår även ersättning till Skansen för gemensam telefonväxel.

Enligt statskontoret belöper sig de totala kostnaderna för verksamheten budgetåret 1963/64 till omkring 3 797 000 kr. Med beaktande av stiftelsens inkomster, sammanlagt ca 752 000 kr., beräknar statskontoret statsbidraget till den löpande verksamheten för nästa budgetår till omkring 3 045 000 kr., vilket i förhållande till innevarande års anslag — 656 000 kr. — innebär en ökning med 2 389 000 kr.

Statskontoret betonar, att de framräknade beloppen bör betraktas som i viss mån osäkra, och föreslår, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens tillstånd att i förekommande fall överskrida anslaget.

Utöver bidrag för den löpande verksamheten bör enligt statskontoret stiftelsen Nordiska museet erhålla statsbidrag för att dels reglera det driftunderskott, som kan föreligga hos stiftelsen den 30 juni 1963, dels betala de lån, som upptagits hos stiftelsens fondförvaltning. Statskontoret beräknar detta bidrag till i runt tal 3 300 000 kr.

Statskontoret föreslår, att från nuvarande stiftelsen Nordiska museet till den fristående enheten Skansen skall överföras tillgångar, som uppskattas till 10 miljoner kr. och skulder som beräknas till 7 miljoner kr.

Styrelsen för Skansen bör enligt statskontoret bestå av sju personer utsedda

som representanter för staten, Stockholms stad och Nordiska museets nämnd. Ordförande i styrelsen bör utses av Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till att Skansens verksamhet representerar såväl ett riksintresse som ett huvudstadsintresse, anser statskontoret, att det erforderliga kapitalet till den nya enheten — utöver den egendom som överföres från stiftelsen Nordiska museet — bör tillskjutas av staten och Stockholms stad. Statskontoret anger det erforderliga kapitaltillskottet till 3 miljoner kr.

Grunden för den nya enheten Skansens tillkomst bör enligt statskontoret vara ett avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, Stockholms stad och stiftelsen Nordiska museet.

Med anledning av statskontorets förslag har överläggningar upptagits mellan företrädare för Kungl. Maj:t och kronan, Stockholms stad och stiftelsen Nordiska museet. Under förutsättning av godkännande av Kungl. Maj:t och Stockholms stadsfullmäktige har parterna enats om ett *avtal angående riktlinjer för upprättande av en stiftelse, kallad stiftelsen Skansen*. Avtalet, vilket fogats såsom *bilaga* till förevarande proposition nr 113, har huvudsakligen följande innebörd.

Senast den 1 juli 1963 skall till en nybildad stiftelse, benämnd stiftelsen Skansen, staten tillskjuta ett kontantbelopp av en miljon kr., Stockholms stad ett kontantbelopp av två miljoner kr. samt stiftelsen Nordiska museet egendom med ett uppskattat värde av omkring tio miljoner kr., huvudsakligen avseende befintliga byggnader och anläggningar samt levande och döda inventarier inom Skansenområdet jämte Cirkus och Novilla. Därvid skall den nybildade stiftelsen övertaga betalningsansvaret — med motsvarande befrielse för stiftelsen Nordiska museet — för skulder till ett beräknat belopp av omkring sju miljoner kr.

Stiftelsen Skansen skall ha till ändamål att bedriva en verksamhet som bygger vidare på och utvecklar det nuvarande Skansen genom fortsatta insatser för att levandegöra svensk kultur och natur samt genom att kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen. Det åligger därvid den nya stiftelsen bl. a. att vårda det kulturhistoriska byggnadsbeståndet på Skansen och verka i nära samarbete med stiftelsen Nordiska museet. Verksamheten skall inte ha till syfte att inbringa vinst.

Styrelsen för den nya stiftelsen skall bestå av en ordförande, som utses av Kungl. Maj:t, samt sex andra ledamöter, av vilka en utses av Kungl. Maj:t, tre av Stockholms stad och två av Nordiska museets nämnd. Suppleanter skall utses för samtliga ledamöter. Den direkta ledningen av verksamheten vid stiftelsen Skansen skall utövas av en verkställande direktör, som utses av styrelsen. Personal, som den 1 juli 1963 är stadigvarande sysselsatt på nuvarande Skansen, skall erbjudas anställning hos stiftelsen Skansen på oförändrade villkor.

Kungl. Maj:t skall framdeles efter förslag av stiftelsen Nordiska museet pröva huruvida och i vad mån donationsmedel, som för närvarande förvaltas av stiftelsen Nordiska museet, skall räknat fr. o. m. den 1 juli 1963 ställas under förvaltning av stiftelsen Skansen.

Departementschefen har anfört bl. a. följande.

För egen del finner jag statskontorets utredning förtjänstfull och väl ägnad att läggas till grund för ett ställningstagande i berörda frågor.

Det synes mig motiverat att först behandla förslaget att från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet avskilja Skansen samt Cirkus och Novilla till en särskild ekonomisk-juridisk enhet. Förslaget betingas främst av de olikheter i fråga om ekonomiska villkor som råder för å ena sidan den rent museala verksamheten och å andra sidan verksamheten vid Skansen. Mot en delning skulle kunna anföras, att stiftelsens nuvarande anläggningar i stort sett har gemensamma traditioner och syften. De kulturhistoriska miljöer som bevarats på Skansen utgör ett viktigt komplement till museets samlingar. Statskontoret har emellertid förutsatt, att ett nära kulturellt och vetenskapligt samarbete kommer att kunna fortsätta även efter en delning av den nuvarande stiftelsen. Samhörigheten markeras även av att stiftelsen Nordiska museet enligt förslaget skall utse ledamöter i styrelsen för enheten Skansen.

Vid mitt ställningstagande till denna fråga har jag funnit övervägande skäl tala för den föreslagna uppdelningen. Jag ansluter mig därför till statskontorets förslag, att från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet avskiljes Skansen samt Cirkus och Novilla. Jag utgår i det följande från att så sker och avser när jag i fortsättningen talar om stiftelsen Nordiska museet den kvarvarande delen av den nuvarande stiftelsen.

Jag övergår härefter till att behandla vissa frågor rörande Nordiska museets framtida ställning m. m.

Vid Nordiska museet har sedan dess tillkomst bedrivits en insamlings-, forsknings- och utställningsverksamhet av stor kulturhistorisk betydelse. Den kunskap om svenskt samhälls- och kulturliv, som museet förmedlar, är av stort värde för bl. a. skol- och universitetsundervisningen samt folkbildningsarbetet. Det är väsentligt, att denna verksamhet kan fortsätta och vidareutvecklas under betryggande former. Jag förordar därför, att staten fr. o. m. budgetåret 1963/64 — på sätt statskontoret föreslagit — påtager sig det ekonomiska ansvaret för museet genom att tillskjuta de medel som utöver stiftelsens egna inkomster fordras för museets fortsatta verksamhet.

Nordiska museet bör i överensstämmelse med statskontorets förslag tills vidare bibehållas som stiftelse. Styrelsen — Nordiska museets nämnd — bör emellertid i sin helhet utses av Kungl. Maj:t. Jag vill i detta sammanhang anmäla, att nämnden förklarar sig vilja medverka till härför erforderliga ändringar av stadgarna.

Statskontorets förslag beträffande de befogenheter, som bör tillkomma nämnden, finner jag mig ävenledes böra biträda. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser härom.

Av den lämnade redogörelsen framgår att vid Nordiska museet i fråga om anställningsförhållanden, löne- och pensionsvillkor för närvarande tillämpas i allt väsentligt samma bestämmelser som för statliga tjänstemän i motsvarande ställning. Då staten fr. o. m. den 1 juli 1963 enligt mitt förslag skall överta det ekonomiska ansvaret för verksamheten, förordar jag i likhet med statskontoret, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att besluta om och utfärda erforderliga bestämmelser för att Saar och SPR fr. o. m. nyssnämnda dag skall bli tillämpliga på innehavare av tjänst vid stiftelsen Nordiska museet. I fråga om personalförteckning torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa sådan, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64.

I anslutning härtill vill jag erinra om att statskontoret funnit en översyn av museiorganisationen vid stiftelsen angelägen. Jag förutsätter att statskontoret kommer att fortsätta sin utredning av hithörande frågor och senare lägga fram härav föranledda förslag.

Utöver nu befintliga tjänster fordras enligt statskontoret viss personal för kamerala och administrativa arbetsuppgifter. Förstnämnda uppgifter fullgöres nu vid ett för museet och Skansen gemensamt räkningskontor, som i statskontorets förslag förutsättes bli hänfört till den nya stiftelsen Skansen.

Jag biträder statskontorets förslag till personalförstärkning med fem tjänster. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma tjänsternas lönegradsplacering.

Statskontorets beräkning av statsbidragets storlek för verksamheten budgetåret 1963/64 har icke givit mig anledning till erinran. Jag biträder härvid förslaget, att avgift för personalens anslutning till SPR och den statliga grupplivförsäkringen icke skall utgå. Vidare bör personalpensionsverket ombesörja beräkning och utbetalning av pensioner till före den 1 juli 1963 pensionsavgången personal. Pensionskostnaderna för sistnämnda grupp bör bestridas av stiftelsen.

I överensstämmelse med statskontorets förslag beräknar jag sålunda bidraget till verksamheten vid stiftelsen Nordiska museet för nästa budgetår till 3 045 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för dispositionen av detta bidrag. Då de framräknade delbeloppen i bidragssumman är i viss mån osäkra, torde Kungl. Maj:t äga att i mån av behov överskrida det förslagsanslag, varunder bidraget upptages.

Stiftelsen Nordiska museet behöver enligt statskontorets utredning vidare ett särskilt statsbidrag dels för reglering av ett väntat driftunderskott per den 30 juni 1963, dels för återbetalning av upptagna lån i stiftelsens fondförvaltning. Statskontoret uppskattar storleken av detta särskilda statsbidrag till 3 300 000 kr. och föreslår att medel härför äskas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag biträder statskontorets förslag, dock med den ändringen att kostnaderna för ifrågavarande ändamål bör belasta 1963/64 års riksstat.

De sammanlagda kostnaderna för bidrag till stiftelsen Nordiska museet för budgetåret 1963/64 beräknar jag sålunda till (3 045 000 + 3 300 000 =) 6 345 000 kr.

Det är alltså ett betydande ekonomiskt åtagande från statens sida, som jag härmed förordat beträffande Nordiska museet. Jag vill understryka att enligt min uppfattning gynnsamma utgångspunkter härigenom skapas för en fortsättning och vidareutveckling av museiverksamheten till kulturlivets gagn.

Jag behandlar här efter vissa frågor rörande Skansen.

Svensk folkkultur och folktradition har tack vare Skansen kunnat bevaras och hållas levande för nya generationer av vårt folk. Det framstår för mig som synnerligen betydelsefullt, att denna kulturinstitution ges goda förutsättningar att vidmakthålla och utveckla verksamheten. Jag finner det därför tillfredsställande, att parterna gemensamt i avtalet angivit en enligt min mening helt riktig målsättning för den föreslagna stiftelsen, nämligen att den skall ha till ändamål att bedriva en verksamhet som bygger vidare på och utvecklar det nuvarande Skansen genom fortsatta insatser för att levandegöra svensk kultur och natur samt genom att kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen. Jag finner det vidare värdefullt att det i avtalet slagits fast, att stiftelsen skall verka i nära kulturellt och vetenskapligt sam-

arbete med stiftelsen Nordiska museet. Även i övrigt anser jag mig kunna helt biträda den överenskommelse, som träffats om riktlinjer för bildande av stiftelsen Skansen. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att slutligt godkänna ifrågavarande avtal.

Enligt avtalet skall staten som engångsanslag tillskjuta ett belopp av 1 000 000 kr. Beloppet bör uppföras under samma anslag som bidrag till stiftelsen Nordiska museet.

Jag vill i anslutning härtill ta upp en fråga sammanhängande med vissa lån på sammanlagt omkring 3,4 miljoner kr., avseende restaurangrörelsen på Skansen. Enligt avtalet om bildande av stiftelsen Skansen skall betalningsansvaret för dessa lån, som för närvarande åvilar stiftelsen Nordiska museet, övertagas av stiftelsen Skansen fr. o. m. den 1 juli 1963, med motsvarande befrielse för den förstnämnda stiftelsen. Jag har inhämtat, att långivarna som villkor härför uppställt, att stiftelsen Nordiska museet påtager sig borgensansvar för lånen. Enligt de av statskontoret framförda förslagen om befogenheter för Nordiska museets nämnd, som jag i det föregående biträtt, förutsätter ett borgensåtagande tillstånd av Kungl. Maj:t. Då jag inte funnit anledning till erinran mot ifrågavarande borgensåtagande avser jag att sedermera inhämta Kungl. Maj:ts medgivande härtill.

Som framgår av vad jag anført bör de sammanlagda kostnaderna för budgetåret 1963/64 för bidrag till stiftelsen Nordiska museet beräknas till 6 345 000 kr. och till stiftelsen Skansen till 1 000 000 kr. eller totalt 7 345 000 kr. Härav utgör 4 300 000 kr. engångsanvisningar. Det sammanlagda beloppet, 7 345 000 kr., bör uppföras under ett förslagsanslag benämnt Bidrag till Nordiska museet m. m.

Vid bifall till vad jag förordat i det föregående torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som fordras för genomförande av förslagen fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår innebär det i förevarande proposition av departementschefen på grundval av en av statskontoret verkställd utredning framlagda förslaget, att från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet såsom en särskild stiftelse avskiljes Skansen samt Cirkus och Novilla. Staten påtager sig fr. o. m. den 1 juli 1963 det ekonomiska ansvaret för verksamheten vid Nordiska museet, som tills vidare skall bedrivas i stiftelseform. Denna stiftelse erhåller ett statsbidrag för verksamheten under budgetåret 1963/64 å 3 045 000 kr. Därjämte tilldelas stiftelsen för samma budgetår en medelsanvisning av 3 300 000 kr. såsom engångsbidrag för täckande bl. a. av driftunderskott för tiden t. o. m. den 30 juni 1963. Ledamöterna i stiftelsens styrelse — Nordiska museets nämnd — skall helt utses av Kungl. Maj:t.

Till stiftelsen Skansen skall enligt det vid propositionen fogade avtalet mellan staten, Stockholms stad och stiftelsen Nordiska museet från den nuvarande stiftelsen Nordiska museet överföras tillgångar, som uppskattas till 10 000 000 kr. och skulder som beräknas till 7 000 000 kr. Vidare skall till den nya stiftelsen Skansen tillskjutas av staten 1 000 000 kr. och av staden 2 000 000 kr. Stiftelsens styrelse skall bestå av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, en likaledes av Kungl. Maj:t utsedd ledamot, tre av Stockholms stad och två av Nordiska museets nämnd utsedda ledamöter.

Utskottet har vid sin prövning av förevarande ärende funnit sig böra biträda vad departementschefen i propositionen i olika avseenden förordat.

Beträffande 3 § i avtalet — vari stiftelsen Skansens ändamål anges — vill utskottet för sin del framhålla att bestämmelserna i denna paragraf måste tillämpas med särskilt hänsynstagande till Skansens karaktär av friluftsmuseum. Utskottet får i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid att enligt kontrakt den 22 september 1949 mellan Djurgårdsförvaltningen och Nordiska museet, gällande för tiden fr. o. m. den 1 oktober 1949 t. o. m. den 31 mars 1969, »lägenheten» Skansen är avsedd att användas till friluftsmuseum och zoologisk trädgård.

Utskottet vill för sin del starkt framhäva vikten av att den nya stiftelsen Skansen skall — såsom i avtalet angivits och av departementschefen understrukits — verka i nära kulturellt och vetenskapligt samarbete med stiftelsen Nordiska museet. Utskottet utgår från att mera detaljerade och klarare angivna bestämmelser rörande formerna för detta samarbete kommer att preciseras i de stadgar för å ena sidan stiftelsen Nordiska museet, å andra sidan stiftelsen Skansen, som blir utarbetade och fastställda, samt i den överenskommelse rörande samarbetet som därefter förväntas komma att träffas mellan de två stiftelserna. Utskottet förutsätter härjämte att stiftelsen Skansens styrelse får en sådan sammansättning att garantier skapas för vidmakthållande av samhörigheten i vad avser den kulturhistoriska och museala verksamheten mellan Nordiska museet och Skansen även i den nya organisationsform, som fr. o. m. den 1 juli 1963 kommer att avlösa den hittillsvarande.

Emot de av departementschefen förordade grunderna för bidrag till stiftelsen Nordiska museet m. m. har utskottet icke funnit något att erinra. Utskottet tillstyrker vidare att Kungl. Maj:t av riksdagen erhåller de av Kungl. Maj:t begärda bemyndigandena ävensom att såsom bidrag till Nordiska museet m. m. för budgetåret 1963/64 måtte anvisas ett anslag av 7 345 000 kr.

På grund av den ståndpunkt utskottet intagit avstyrker utskottet bifall till motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag till stiftelsen Nordiska museet m. m.;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående riktlinjer för bildandet av stiftelsen Skansen;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717

och II: 873, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna riktlinjerna fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt, som fordras för genomförande av vad departementschefen föreslagit;

IV. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 717 och II: 873, såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till Nordiska museet m. m.* för budgetåret 1963/64 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 7 345 000 kr.

Stockholm den 21 maj 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Birger Andersson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Edström, Kaijser, fröken Ljungberg, herrar Thorsten Larsson och Harald Pettersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Gustafsson i Stockholm, Ståhl, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Nilsson i Göingegården, Andreasson, fru Lewén-Eliasson, herr Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Gustafsson i Uddevalla, Gustafsson i Kårby och Källstad.

Reservation

av herrar *Boman, Edström, Kaijser*, fröken *Ljungberg*, herrar *Thorsten Larsson, Harald Pettersson, Staxäng, Svensson* i Stenkyrka, *Nilsson* i Göingegården, *Andreasson, Svensson* i Ljungskile, *Gustafsson* i Kårby och *Källstad*, vilka ansett dels att den del av utskottets yttrande på s. 10, som börjar med »Utskottet har» och slutar med »och II: 873», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vid sin prövning av förevarande ärende har utskottet icke funnit sig böra biträda vad departementschefen föreslagit beträffande de nya stiftelserna och avtalet med Stockholms stad. Den donation som ursprungligen ligger till grund för Nordiska museet och som sedan vid en mångfald tillfällen utökats med från hela landet till Skansen överförda såväl föremål och byggnader som djur av skilda slag är ostridigt av rikskaraktär. Det synes utskottet därför uppenbart att Skansens verksamhet i intimt samarbete med Nordiska museet bör tryggas. Utskottet får här erinra om att enligt kontrakt den 22 september 1949 mellan Djurgårdsförvaltningen och Nordiska museet, gällande för tiden fr. o. m. den 1

oktober 1949 t. o. m. den 31 mars 1969, 'lägenheten' Skansen är avsedd att användas till friluftsmuseum och zoologisk trädgård.

Då i det vid propositionen fogade preliminära avtalet inga garantier finnes för att den kulturhistoriska målsättningen beträffande Skansen allt framgent kommer att säkras och då förslaget ej varit remitterat till sakkunniga instanser föreslår utskottet att en förnyad skyndsamt utredning kommer till stånd angående den framtida verksamheten vid Nordiska museet och Skansen.

I den av statskontoret gjorda utredningen påvisas hurusom Skansen i och för sig är ekonomiskt bärkraftig under det att Nordiska museet kräver att avsevärda medel tillföres dess verksamhet för att täcka utgifterna för den fortsatta driften.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall staten i fortsättningen ensam svara för driftkostnaderna vid Nordiska museet. Vid detta förhållande innebär överförandet av Skansen till en särskild stiftelse icke någon nämnvärd lättnad för staten beträffande de framtida utgifterna. Utskottet tillstyrker för sin del att i avvaktan på att den av utskottet begärda utredningen blivit verkställd och förslag på grundval av resultatet av densamma förelagts riksdagen såsom bidrag till Nordiska museet m. m. anvisa det av Kungl. Maj:t äskade beloppet av 7 345 000 kr.

På grund av vad sålunda anförts avstyrker utskottet i enlighet med vad i motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873 yrkats bifall till den förevarande propositionen i vad avser dels av departementschefen förordade grunder för bidrag till stiftelsen Nordiska museet m. m., dels ock avtal angående riktlinjer för bildandet av stiftelsen Skansen.»

dels ock att utskottets hemställan under I., II. och III. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att icke godkänna av departementschefen förordade grunder för bidrag till stiftelsen Nordiska museet m. m.;

II. att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna I: 648 och II: 800 samt I: 717 och II: 873, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, besluta att icke bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående riktlinjer för bildandet av stiftelsen Skansen;

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom motionerna I: 717 och II: 873 samt med bifall till motionerna I: 648 och II: 800, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om ytterligare utredning angående verksamheten vid det kulturhistoriska friluftsmuseet Skansen som del av Nordiska museet eller såsom självständig kulturinstitution;»